

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICESCĂ, ȘCOLARĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

ABONAMENTUL:

Pe un an — — — — — 40 Lei.
Pe jumătate de an — — — — — 20 Lei.

Apare odată în săptămână:
DUMINECA.

REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
Arad, Strada EMINESCU Nr. 35.
Telefon pentru oraș și județ Nr. 266.

Biserici în parcuri.

Am cetit șase tomuri, despre călătoria în jurul pământului a-le unui medic din marina unui stat ieșit zdrobit din cataclismul mondial. Cetind, am călătorit și eu, pentru că imaginele erau atât de vii și atât de emoționante, încât par'că eram în mijlocul scenelor: pe bordul unui vapor ce ancorează la Bombay pe râul Ganges, ori în minunatul port din Hon-Kong cu tot amestecul de popoare din extremul Orient, unde voința de fier și puterea de organizație a fiilor lui Albion au făcut adevărate minuni, ridicând din neant o minunată civilizație occidentală, sau ajungând în țara nipponilor, unde crisantemele, gliciniile și toate celelalte flori exotice par'că au coborât raiul pe pământ, în care un furnicar de oameni mărunți neodihniți și fără răgaz fac progrese nimitoare cari ne storc admirația.

Am penetrat până în misticul Tibet și am simțit cea mai mare repulsiune pentru ignoranța crasă a poporului sălbatic, care a torturat în chipul cel mai barbar pe exploratorul Sandor, care dorea să descopere tainele din aceasta țară închisă înaintea lumii cu un vâl nepătruns.

Am admirat dimensiunile mari din Statele-unite și portul cel mai frumos din lume dela Rio-de-laneiro, care îți formează privirile și rămâni încântat de atâta splendoare a naturii.

Progresul pe acest continent a mers ascendent cu pași gigantici, ducând lumea la o perfecțiune nevisată. Înaintea europeanului se desfășură cele mari minuni și regreți vechea noastră cultură carea a rămas minusculă pe lângă proporțiile formidabile din lumea nouă.

Adânc impresionat am rămas înse mai vărtos atunci, când am cetit, că atât în Indii,

China, Coreea, cât și în Iaponia pagodele închinat lui Budha și Brahma toate sunt zidite în mijlocul unor parcuri de toată frumusețea unde dominează cea mai perfectă liniște, dând credinciosului puțința pentru o cât mai severă concentrare, natural după credința profesată de el. Nu penetrează aici nimic din sgomotul lumii, doar'că o păsărică conturbă ruga și visarea orientului care în genunchi se închină și cu umilință sărută piciorul monstrului de proporții înspăimântătoare, adese ori împodobit cu aur și cu pietrii scumpe, adevărate comori.

Cetind acestea și văzând în alta carte zidirile monumentale a-le lumii, între ele și biserici, chiar și pagode în mijlocul parcurilor — cum erau descrise, — în taina sufletului meu s'a coborât o tristeță, pentru felul cum noi creștinii, deosebit noi români, credem să ne închinăm supremei ființe. Dacă acei preinși retrograzi au avut și au asemenea concepție despre cuviința îndatoritoare, cine poartă vina că acest duh, aceste semne de pietate n'au fost și nu sunt transplantate și la noi? ! Că doară Dumnezeu nostru este Dumnezeu creator, al iubirii și al dreptății, care cărmuiește lumea după înțelepciunea sa nepătrunsă de mintea omenească!

Reprezentanții credinței și bisericii noastre dreptmăritoare, preoții noștri sunt priviți propulsori de curente nobile, rezonanțe vii a tuturor impresiilor, cari datori sunt să-și facă un program de ordine și de reconstrucție în jurul altarelor noastre. Aceste altare de închinare a neamului mai toate sunt zidite în punctele principale a-le orașelor și satelor, pe lângă șoselele pe cari trece toată lumea, și mărturisesc că ne stoarce mila locul arid de care sunt înconjurate aceste locașuri de pietate. Nu este suficientă nici filosofia, nici re-

torica, cu atât mai puțin formalismul înstăpânit în cultul nostru divin și crezut de un efort al preotului, ci se recere o potențialitate productivă, urmată de elocvența convingătoare a faptului împlinit.

Incetineala exasperantă cu care se pun la cale lucrurile bune și frumoase la noi, ne îndreptățește să presupunem o dulce beatitudine, carea înse nu este însușirea a latinului cuceritor, ci a orientalului fanatic care toate le lasă în grija a lui Allah. Preotul nostru ca auxiliarul devotat al progresului și al culturii, trebuie să-și croiască altă linie de conduită și busola lui să fie cea mai perfectă concordanță între estetică și între practicarea credinței, menite ambele să înrăureze asupra concepțiilor noastre etice și spirituale.

Având experiențele și dovezile probante, nime nu va putea contesta, că în mijlocul unui sat, cu case umile și lipsite de frumusețile edilitare, o grădină cu pajiști, alee, diferiți arbori și boschete înconjurând biserica, zic nime nu va putea contesta, că aceasta grădină, acest parc va fi un punct atrăgător care aduce reverie în sufletele noastre.

Dar Mântuitorul Hristos nu în grădina Getsiman de pe muntele olivilor s'a suit să se roage?! Nu este oare aceasta o fericită indicație pentru noi creștinii, ca în loc retras de babilonie să ne concentrăm sufletește și aici, în asemenea tainică tăcere, să comunicăm cu divinitatea?! Inchinătorii a lui Budha și a lui Brahma să fi înțeles mai bine rostul acestor indicații divine?

Cred să fi adus suficiente motive substanțiale pentru o reculegere a preoțimei noastre și pentru o contemplare mai temeinică, datorința preotului fiind armonizarea vieții noastre. Cine nu va fi pătruns la inimă de acestea modeste și nepretențioase adevăruri, acela cetească „scrisorile către preoți“ a-le ilustrului nostru scriitor Gh. D. Mugur din „Cuvântul“ scrise cu peană de aur, tot atâtea advertimente și nobile indemnuri pentru o viață și activitate în spiritul din mântuitoarele evanghelii a-le Domnului nostru Isus Hristos.

O, în acestea scrisori afli, frate în Hristos, atâta poezie, atâta frumusețe, câtă se re-

vârșă din cuvântările pline de avânt de credință a-le apostolilor! Și acesta este un apostol al idealurilor credinței noastre! Să-l urmăm!

Sihastrul.

„Preoți și învățători“.

— O întimplinare. —

Mult se vorbește și scrie azi despre raportul dintre biserică și școală și prin analogie dintre preot și învățător.

Și fiindcă la sate, pe teren bisericesc-școlar, eluptarea unei munci, cu bune și folositoare rezultate, se poate cu greu închipui fără bună înțelegere a celor doi factori culturali, oamenii cu tragere de inimă pentru binele neamului privesc cu durere și repobă atât unele inconveniențe, ivite între preot și învățător, precum și odioasele neînțelegeri, provocate cu subversive intențiuni de reacțiune, separare emancipare.

Se credea, că sub stăpânirea sceptorului național se va înțeși munca de primenire sufletească, munca întru ridicarea morală, materială a sateanului, la baza căreia se aștepta a fi armonioasa conlucrare a preotului cu învățătorul și viceversa.

Așteptările au rămas — cu puține excepțiuni — ilusorii.

Din contră a trebuit să asistăm la scene, cari au lăsat în suflete drojdia atâtor mizerii, sporadice neajunsuri, tot atâtea tablouri prinse de observator de pe scena vieții bis. școl. ai anilor din urmă.

Multe neajunsuri, de cari au suferit, — alături de preoți, — învățătorii, și cari dureri și neajunsuri au fost identice cu asupra neamului românesc, sunt adesea intenționat intervertite, localizate și atribuite ca o nepăsare a superiorității bisericesti și a preoțimei dela sate în special, de soartea școlii.

Superioritatea bis. nu are nevoie de apărare în aceasta chestiune. Meritele ei vor fi eternizate, ca pagini de energică și conștie luptă de conservare etnică în istoria neamului.

Și apoi martirajul anonimilor mucenici dela sate nu s'a resfrânt în primul rând a supra umilitului popă valah, cel mai expresiv exponent al vremurilor de restriște?

Dacă nu s'a putut satisface totdeauna justele pretenziuni ale învățătorilor, întrebatau vr'odată ei, cel puțin din considerarea unui sentiment de afecțiune către aproapele: că tot atât de justele așteptări ale preoților fostau ele oare și sunt în proporție cu ale lor barem în ziua de azi satisfăcute?

Să răspundă oamenii de bine.

Mai dureros și semnificativ e faptul, că stăpâniți de mici patimi și daraveri pornite adesea dela culină, oamenii cu bun nume de altcum sau pomenit, — atât în adunări intime cât mai ales în congrese

ținute cu ușile deschise, — răfuiridu-se personal cu vecinul lor, micșorând astfel nimbul unei tribune, dela care se discută principii.

Așa în congrese. Acasă? Discreditarea preotului pe toate căile și implicit subminarea bisericii.

Resultatul?

Până când cele două caste, menite să vegheze la curățenia moravurilor, se hărăiasc, diferite curente bolnave, distructive, străbat azi satele noastre, cari rod necontentit la rădăcina încrederii și dragostei, ce am avut-o atât preoții cât și învățătorii în fața poporului și care atât de greu se poate reface.

Sunt constatări acestea rupte din dura realitate, cari sunt însă departe de a ne fi înstrăinat, ca să nu mai putem lucra alături pentru întărirea bisericii, școlii și țării.

Fiii cei buni ai neamului se vor întâlni în totdeauna în slujba acestui ideal.

Felicit pe Dl. învățator Pavel Jumanca, care a avut fericită ideie, de a întinde frățeste dreapta de conlucrare și reciprocă, sinceră ajutorare în lupta pentru acest ideal.

Intr'un frumos apel, publicat în Nr. 29 crt. în „Foia Diecezană“ Dl. Jumanca bate la inima oamenilor de bine, ca acestia să pună în serviciul neamului toată puterea lor de muncă, în care scop — spune D-Sa — a poftit și preoțimea tractuală la o adunare învățătorescă. Gestul se apreciază de sine având în vedere bună intențiune anunitului președinte.

Pentru netezirea multelor încrucișeri de pela satele noastre, ar fi bine, dacă s'ar lua și la noi atari inițiative și ar fi consult, ca să pornească dela Domnii protopopi acest gest, la cari cred ar adera și Domnii Revizori școlari și apoi toată preoțimea și învățătorimea română.

Concordia parvae res crescunt, discordia maxime dilabuntur.

Tie Flaviu.

Contribuțiuni la Istoria Dreptului bisericesc.

De prof. Dr. Ion Matei.

(Urmare și Fine.)

Aceeași viață de intimă conlucrare a poporului cu ierarhia o caută autorul și în alte părți locuite de Români. Spre acest scop nu se restringe numai la Ardeal și legislația sa politică din veacul XVI, ci caută dovezi și în Muntenia. Acolo, în acelaș veac, se ține de pildă soborul dela 1502—3, sub mitropolitul (fost mai nainte vreme patriarh constantinopolitan) Nifon, la care sinod au participat nu numai igumeni și alte fețe bisericești mai înalte, ci și Domnul Țării, cu boeri, preoți și chiar mireni (p. 57).

Practica aceasta, de conlucrare a mirenilor în

biserică, practică ce s'a urmat și în era calvină în Ardeal și până azi, nu ca o influință protestantă ci ca o vechie tradiție a bisericii românești, — o dovedește autorul ca existență, cel puțin la alegerile de episcopi și mitropoliți, și peste Carpați, până în zilele noastre.

Autorul face, deci, un bun serviciu, obștesc-bisericesc când, prin lucrarea sa, reliefează aceasta tradiție, care trebuie *susținută* acolo unde o avem și ajutată să fie *generalizată* în întreagă biserica românească.

Dar, și dacă avem, prin pomenita tradiție, consacrat „votul universal“ în biserică încă dela 1391, (pag. 28), și cu toate că acestui „vot universal“ i-s'a dat în Statutul organic o expresiune sau fomulă legislativă, — autorul are și alte păreri, cari vor duce la alte conclusii, în cece privește *principiul ierarhic* în raport cu Statutul nostru organic.

Pe cât de frumos și temeinic operează autorul la întemeierea chestiunii de conlucrare a mirenilor cu ierarhia în biserică — *detailurile* conlucrării, însă, vor urmă să fie desfășurate d'abia în alt volum, — tot p'atâta se pot întrezări alte concepții, pe cari le are autorul sub raportul *ierarhic-constituțional* în biserică.

În aceasta privință, concepția d-lui prof. I. Matei este diametru opusă concepției Statutul organic.

Autorul pleacă dela proiectul de organizare lucrat de Șaguna, modificat în parte de Sinodul ardelean dela 1864 și cu totul reformat de Congresul constituant dela 1868.

O mare parte a lucrării de sub întrebare este consacrată concepției canonice a lui Șaguna în chestiunea organizației bisericești (pag. 168—234). Din lucrările literare canonice și de organizație bisericească ale lui Șaguna, de fapt, transpiră alta concepție decât cea trecută în Statutul dela 1868. Lucrul acesta eră știut până acum de puțini fii ai bisericii. Și, autorul face bine că lămurește aceasta chestiune.

Sunt clare de altfel și paginiile ce urmează (235—284), în cari ni-se înfățișează atitudinea Congresului dela 1898, față cu proiectul propriu zis Șagunian, scotând concluzia, ce corăspunde faptelor istorice, că Statutul dela 1868 este, în ultima analiză, productul Congresului menționat.

În chipul acesta, — pe temeiul faptelor reale istorice sub cuvântul științei istorice și de drept bisericesc, d-l prof. I. Mateiu deschide discuția larg asupra canonicității Statutului organic, *sub raportul ierarhie* și cere, în numele credințelor și profesiunilor canonice ale mitropolitului Șaguna, o revenire asupra Statutului organic de azi.

Deosebirile, de natură ierarhică, ce subverzează între proiectul propriu zis Șagunian și între lucrările congresului dela 1868, autorul le recapitulează la pag. 247—256.

Nu le vom specifică aceste deosebiri, cari sunt fundamentale. Ceice se interesează mai deaproape, să le cetească dela autor, care merită să fie necondiționat honorat cu atenția în întreg sersul din acest volum.

Suntem și noi de părerea, că oareșicare ciselare a Statutului chiar și sub raportul ierarhic ar putea să aibă loc. Căci, totuși, Statutul organic are o înfățișare prea nepotrivită de ex. la art. II. din dispozițiunile generale, unde între părțile constitutive ale bisericii nu i-se face loc și *episcopatului, fără de care nu este biserică*, deși aceluiși i-se lasă (în alți §§. 85 și 171—174) anumite rosturi.

Dar ni-se pare, că aceasta atitudine, de a se reveni — acum, după o praxă de peste $\frac{1}{2}$ veac de constituție bisericească — la concepția ierarhică exclusivistă după care organele reprezentative și administrative-justitiare bisericești să devină numai factori *consultativi* lângă episcopi și mitropoliți, este și va fi o imposibilitate în biserică ardeleană, care și-a creiat aceasta nouă organizație, ca o nouă tradiție evolutivă, de care nu știm: cum s'ar despărți.

Față cu lucrarea d-lui prof. I. Matei și cu tendența ci ierarhizantă — ale căreia concluzii nu le putem de preacum întrezări cu precizie — vom precipită și noi o credință, întemeiată deasemenea pe învățătura și pe experiența practică din viața bisericească, și anume: *Principiul ierarhic*, oricât se întemeiază el, în abstracțiunea sa, pe o dogmă a bisericii, el totuși în viața practică bisericească, a suferit și până acum și va putea primi și în viitor, *în mod parțial, o interpretare* sub raportul necesităților vieții, cari de multeori strică legi.

Statutul organic, în aceasta privință, nu înseamnă o abatere dela dogma despre principiul ierarhic și despre plenitudinea puterii episcopale, ci numai o *interpretare evolutivă, progresistă, a principiului ierarhic*, cu specială conziderare la principiul modern despre diviziunea muncii și a răspunderilor.

De aceea ni-ar plăcea mult, dacă, în continuarea lucrării sale, autorul ar isbuti să prindă și nota această de *interpretare evoluționistă* a principiului ierarhic.

Oricum va isbuti însă, lucrarea domnului profesor I. Matei trebuie să li fie simpatică chiar și celor ce ar avea alte credințe de „constituție”, deoarece chestiunea vieții noastre bisericești n'a mai fost înfățișată din acest punct de vedere.

Si-apoi, pe lângă acest motiv de ordin istoric-cultural bisericesc, nu ne pot legă și obligă ambiții și idei preconceptuate: de e să triumfeze actualul statut ori o concepție mai ierarhistă, ci să se nimerească ogașele de organizare, cari vor duce mai sigur la realizarea scopului bisericii străbune pe pământul românesc și la trainica asigurare a viitorului neamului nostru.

Prof. Dr. Gh. Ciuhandu.

„Albina” sesizează Vaticanul.

Internaționala și interrituală confesională, „Albina” Nr. 174 din Aug. amenință scriind:

„În fața acestei situații nu știm (dacă ne întrebați vă spunem bucuros), ce va face episcopul român (trebuie că e greșală de tipar, vrea să zică *episcopatul român*) unit; dacă va fi nevoit să *recurgă la protecția sf. Scaun*, prin aceasta se va da o strajnică lecție unor anumiți bârfitori, cari nu înțeleg, că cea mai sigură păvază a naționalizmului e catolicismul”.

Nu a trecut încă anul decând un Prea Sfințit unit tot la fel amenința pe la Palat, cu Trianonul și cu Parisul.

Se crede nedreptățită „Albina”, căci guvernul nu a făcut loc în comisia parlamentară, ce merge la Belgrad pentru regularea situației bisericilor românești din Jugoslavia, și unei persoane unite.

Guvernul a spus, că Dl. Dr. Petre Gârboviceanu va reprezenta foarte bine interesele românilor uniți. Deci dacă au ceva de cerut, să se pună în conșlegere cu numitul mandatar.

„Albina” răspunde: „Nu ne îndoim, că Dl. P. Gârboviceanu are cele mai bune sentimente pentru biserică unită și vă căuta să apere din toate puterile la Belgrad; chestia e însă, că *nu pentru cea se fac discuțiile la fața locului, că ai putea comunica înainte cuiva, tot ce și cum dorești să discuți.*”

Apoi de, asta e aia! Nu poți discuta imprudent în trebi diplomatice. Noi căutăm și trebuie să aflăm căile potrivite pentru a stabili și a păstra relații prinoase cu aliații iugoslavi și cu omodoxii sârbi.

Imprejurarea asta singură e destul de elocventă, că uniții cer reprezentatul lor în o comisie, care nu are de a trată nimic în Jugoslavia despre trebi unite.

În teritorul jugoslavilor nu sunt trecute nici o parohie română gr. catolică. Au fost două: Marcovăț și Lațunaș (eparhia Lugoj) dar la delimitarea definitivă le-au dat napoi României.

Ori că internaționala dela „Albina” ar vrea să aranjeze trebile gr. catolicilor croați din eparhia Criș? Nu cumva vreu să propovăduască și extindă „erezia” și „shizma” românească și la frații din Timoc și Macedonia? Zicem cu sf. Pavel „Sa nu fie.”

Că cu d'al d'aste gânduri își sparg capul cei dela Bărăție, transpiră și din șirele lor citate aici, că adevă ei numai la fața locului ar spune ce au pe inimă.

Democrația, și noi suntem țara democrată, — cere, ca diplomația să se facă la arătare și sub control. Diplomația secretă azi e practică numai de „pretinsul sfânt Scaun“ al Romei.

Poftim, spuneți deschis de aveți ceva bun, nu puneți luminile voastre sub obroc.

Incheiați articolul care ne preocupă, chiar după cea mai bună dreaptă credință a noastră, că adecă nu înțelegem, că cea mai sigură păvază a naționalizmului e „catolicismul“, pe care-l știm a fi internațional.

Nu înțelegem așa ceva, când „istoria lucrurilor petrecute între noi“, (Luca I, 1) este total alta.

Catolicismul a puiat românizmului Hajdudorogizmul! De acest Antihrist ne-a mântuit nu vechia Roma, care putea și trebuia să nu ni-l acoarde și concoarde, ci România „eretică“ și „schizmatică“.

Desromânizarea aceasta, ungurii nu au putut-o face în vremea ortodoxiei naționale, ci cu ajutorul „sfintei“ „uniri“ cu Roma. Fie-le de hac, celor ce se mai încântă și azi de ea!

Intrunirea

„cercului religios Măndruloc“ la Cuvin.

Astrul ceriului a revărsat o splendoare de lumină asupra colinelor din podgorie, iar razele vii a-le soarelui se reflectau în turlele și crucile aurite, a-le bisericilor din satele așezate la poalele dealurilor, acoperite în partea de miazăzi cu vii escelent cultivate de fiil poporului nostru.

Aceasta cultură a vitei am moștenit-o dela străbunii noștri romani și s'a continuat n'interupt secolii de-arândul, ca un izvor de bogăție, ca un mijloc de contact cu lumea civilizată carea, privind acestea plaiuri binecuvântate ca loc de agrement, s'a făcut stăpână pe dealuri și văi, zidind vile cochete în coaste, sau văi umbrite, cuiburi de recreație pentru zilele de vară când arșița soarelui face aproape insuportabile căldurile tropicale din orașe; tot atâtea vase pentru fizicul omului trudit de munca nesfârșită într'o atmosferă insalubră.

Apropierea măreței sărbători, a Adormirii Născătoarei de Dumnezeu, adus-a vânturi răcoritoare și alinarea suferințelor noastre după valuri de călduri, cari ne secău puterile și ne micșorau speranțele legate de truda ne'ncetată a unui an întreg.

Cum poporul nostru românesc de secolii, ca o scumpă moștenire, are deosebită adorare pentru Preacurata Fecioară, preoțimea din cercul religios al Măndrulocului într'o ședință prealabilă a stăvilit întrunirea în prea frumoasa sărbătoare a Adormirii Născătoarei de Dumnezeu în comuna promonitorială Cuvin.

Comuna Cuvin este una dintre celea mai frumoase, situată fericit la poalele colindor acoperite până sus cu vil bine îngrijite cari în bătaia soarelui

te chiamă ca tot atâtea grădini răsfățate. Aici se dă o deosebită importanță și culturii pomilor și rodul lor de soi nobil umple piața Aradului cu celea mai alese fructe. Biserica, restaurată nu de mult, ca o mireasă împodobită, e așezată în mijlocul comunei, cătră strada principală împrejmuită cu gard de grilaj, iar în laturi și de cătră altar cu gard de peatră, într'un spațiu larg ce imperios îl pretinde simetria. O idee fericită ar fi dacă preoții noștri din aceasta comunitate bisericească, în conțelegere cu corporațiile parohiale de acolo ar întocmi planul unui frumos parc, care cu siguranță ar împrumuta farmec nu numai locașului sfânt, ci ar ridica și mai mult frumșeța acestei comune.

Poporul nostru dreptcredincios de aici se distinge nu numai prin trezvia și sârguința lui vrednică de toată lauda, ci curățenia lui esterioră tradează totodată și pe cea sufletească, dând dovadă despre aceasta prin iubirea lui de carte, iar moralitatea lui este nivelată de dragostea lui de biserică, izvor de mângăiere nesecat și de energie în lupta pentru biruința binelui și a frumosului în mijlocul frământărilor cari preocupă astăzi spiritele celor slabi și desorientați.

Preoții noștri de aici, ca factori de armonie, au știut canaliza spiritul de jertfă al acestui popor onest și cinstitor spre cele mai nobile scopuri, încât unul dintre credincioșii mai înstăriți a vindut din averea sa o parte și cu prețul de 40.000 Lei a împodobit biserica cu clopotul cel mare, iar mai mulți laolaltă au contribuit cu 20.000 Lei pentru alt clopot. Sunt aceste dovezi eclatante despre o conștiință păstorire, nu altcum despre o adâncă evlavie ce stăpânește sufletele dornice după frumoasă viață creștinească și după înviore spirituală.

Utrenia a fost oficiată de ambii preoți din loc, iar cu trenul electric sosind președintele despărțământului, preotul lăncu Ștefănuț din Măndruloc, împreună cu preotul Romul Vățian din Ghioroc, sfânta Liturgie s'a început la orele 9 $\frac{1}{2}$ sub pontificarea preșidentului. Răspunsurile Liturgice le-a dat corul condus cu multă dibăcie de învățătorul Iliș, iar strana au susținut-o cântăreții săteni. Mărturisesc, că am fost plăcut surprins de cântările lor armonioase ieșite din suflete pioase, cari vădit impresionează pe credincioșii noștri adunați în număr considerabil la sfânta biserică. Spre lauda lor fie amintit, că și în dumineci și în alte sărbători sfânta biserică e bine cercetată, dând impuls preoților prin prezența lor la prestații cari procură nu numai o conștiință împăcată, ci sunt semnele că însiși credincioșii însetează după frumșețile cultului nostru religios și sunt pătrunși de o adâncă înțelegere a rostului credinței în viața noastră creștinească.

Serviciul divin s'a continuat festiv, dându-se deplină latitudine corului și cântăreților, că sosise avizul despre dorința congresiștilor viticulturii a participa la serviciul divin. Erau aproape orele 12, când terminată sfânta Liturgie și ne mai putându-se aștepta, preotul lăncu Ștefănuț și-a început predica despre însemnătatea sărbătoarei, arătând datorințele credincioșilor pentru adorarea Născătoarei de Dumnezeu, prin mijlocirea ei revărsându-se cele mai mari binefaceri asupra aceloră, cari cu credință își ridică ochii cătră ea. Pe la mijlocul predicii sosește un grup de două sute de congresiști, cari postați în ordine ascultă cu multă atenție predica preotului pontificant Emoționantele episoade din predică impresionează

întreg auditorul și după mărturisirile nefățurate a-le fraților noștri din regat, clipele trăite în atmosfera sărbătorească din sfânta biserică și cuvântarea rostită cu atâta putere convingătoare și cu atâta măiestrie toasă ținută, au stors admirația tuturor pentru felul cum înțelege și știe să se afirme și să se compoarte preoțimea de aici.

Sunt de credință, că credincioșii noștri s'au dus la vetrele lor înălțați sufletește, iar noi, preoțimea, împreună cu ceilalți intelectuali ne-am atașat fraților noștri din vechiul regat, cu cari împreună am luat masa la restaurantul din Ghioroc. Frații noștri erau încântați de frumusețile Transilvaniei, satisfăcuți de instituțiile noastre culturale cari cu atât sunt mai prețioase, cu cât ele au putut fi înălțate din jertfele noastre proprii, contribuind bogatul și săracul deopotrivă, pentru scoaterea din robia întunecului la care a fost osândit neamul românesc de aici de stăpânirii de ieri, alaltă ieri.

Invitat părintele Iancu Ștefănuț să rostească o cuvântare, sănția sa cu plăcere a împlinit dorința generală a fraților noștri și a pronunțat discursul de mai jos, captivând inimile noastre a-le tuturor prin căldura patriotismului ce se revarsă din aceasta cuvântare lat-o:

Doamnelor și Domnilor!

Neamul românesc și-a scris epopea, în istoria lumii, ca spada sa. Suprema forță a energiilor sale desfășurată în luptele gigantice dela Mărășești, sărbătorite în zilele trecute, va rămânea scrisă cu litere de aur în istoria neamului, menite cu foc să ardă înaintea ochilor urmașilor noștri ca mărturie neperitoare despre eforturile unui neam amenințat în existența sa.

Noi, prin dominațiuni străine despărțiți de secolii amenințați cu toate represaliile și întemnițați, cu inimile palpitate și cu respirațiile oprite priveam la uriașele lupte a-le fraților noștri și în taina acestor inimi toate doririle noastre pentru izbânda lor se înălțau, ca fumul de tămâie în evlavioasele rugăciuni a-le preotului neamului.

Aceasta maturizare prin suferință și jertfă, între neamurile mari a-le Europei, ascendent au atins-o poporul românesc numai grația tenacității sale și numai grație mărețului exemplu dat de eroica figură a M. Sale Regelui Ferdinand, indisolubil legat de legitimele aspirații a-le unui neam care-și revindica drepturile la viață numai împreună cu frații săi de un sânge și de o lege.

Plini de recunoștință pentru eroica hotărâre și glorioasa pildă a M. Sale Regelui și a M. Sale Reginei Maria, până la suprema jertfă în luptele titanice cu dușmanii noștri seculari, depunem la treptele Tronului florile celei mai calde iubiri și a-le nestrămutatei noastre credințe!

Trăiască M. Sa Regele Ferdinand!

Trăiască M. S. Regina Maria!

Trăiască Augusta Familiei Domnitoare!

Trăiască Neamul Românesc!

Fascinați oaspeții noștri și frații noștri de noblețea gândirii și de elanul cu care a fost rostită cuvântarea, au erupț în ovații furtunoase și nesfârșite. Noi cari am avut ocazia să apremiem avântul părintelui Iancu Ștefănuț, am rămas frapați de aceasta manifestare deamna și simțiam în inimile noastre o legitimă mândrie, mai vărtos că între congresiști erau reprezentate toate clasele sociale: advocați, medici, ingineri, profesori, mari proprietari viticultori, mari

comercianți și chiar țărani chiaburi, apoi protopopul din Focșani membru în consistoriul superior.

Ridicată masa, împreună cu frații noștri am luat trenul electric către Pâncota, unde am admirat pivnița dlui Lazar Palco mare proprietar de vii, mare comerciant de vinuri, director al casei de păstrare din loc. Vasele cu vinuri din coridorul superior nu se văd, fiind zidite între pereți așa, că numai slăvina se vede cu cifrele despre capacitatea vasului și felul vinului cu anul storsului. În pivnița propriu zisă sunt vasele mari, puternice, vasele celor doisprezece apostoli cu chipurile sculptate în doage, întreaga pivniță conținând zece mii de hectolitri vin de celea mai nobile soiuri.

Am enarat fraților noștri cum acest om și frate al nostru din nimic a agomisit o avere de mai multe zeci de milioane mulțumită unei voințe de fer, diligenței fără margini și dragostei lui de muncă neobosită. Dl. Nicolean presidentul sindicatului regnicolar și-a exprimat mulțumirea, că a putut constata o preocupare frumoasă pentru viticultură la poporul nostru și deosebit a rămas plăcut mulțumit de rolul conducător al dlui Palco, vrednic de toată recunoștința.

Reintorși la Gioroc, s'a constituit juriul expoziției de vinuri, care — după gustare — a împărțit diplomele de distincție.

• Cred să accentuez meritele dlor Dr. Sever Ispravnic și a-le dlui Anastasiu, directorul sindicatului viticol din Arad, cari ambii au ostănit zile întregi pentru reușita congresului, o fericită ocazie ca frații noștri din regat să ne cunoască mai de aproape în toate raporturile și manifestările noastre.

Nu aflu nimic paradoxal că scriind despre cercul religios, menționez și congresul viticol, pentru că vița de vie este o bogăție a țării noastre, cunoscută peste țări și mări. Coincidența cu cercul nostru religios a fost un fericit prilej, ca frații noștri să cunoască pre exponenții luptelor naționale din trecut și pre propovăduitorii de azi și mâine a unificării noastre sufletești desăvârșite.

Raportor.

Activitatea unui cerc religios.

— Dare de seamă. —

Preoțimea din parohiile Comlăuș, Cherechiu, Vârșandul-vechiu și Sinitea, constituită în cerc religios, și-a început activitatea în comuna Cherechiu în ziua de 29 Martie, Marți în săptămâna patimilor a. c.

Pe o vreme ploioasă ne-am întrunit în sfta biserică din Cherechiu, unde după ce preoțimea și-a mărturisit păcatele fiecare înaintea duhovnicului ales, s'a celebrat în sobor sfta Liturgie înainte sfintită. La priceastuă păr. Ioan Petrișor urcă amvonul și vorbește poporului despre „Dragostea creștinească”. Credincioșii sorbeau cu nesaț fiecare cuvânt din predică. După sfta Liturgie s'a celebrat maslul comun pe bolnavii coadunați, la săvârșirea căruia s'a pus un deosebit pond pe disciplină și accentuarea clară a diferitelor rugăciuni și cântări astfel că observai pe fața fiecărui credincios prezent interesul ce-l desvoltă în ascultarea acelor și deși serviciul

s'a prelungit până la orele 2 d. m., totuși credincioșii ar fi stat bucuroși și mai mult.

În ziua de 23 Mai (a III-a zi de Rusalii) cercul religios s'a întrunit în frunțașă comună Comlăuș, unde deși eră zi de târg săptămânal dejă la sosirea preoților încăpătorea biserica eră aproape plină. S'a celebrat sfta Liturgie în sobor și la timpul potrivit pâr. Ioan Fofiu din Cherechiu își desvoltă frumoasa sa predică despre „Apostolatul preoțimei”. Pâr. Fofiu cu vocea sa armonioasă cu tema bine studiată a stărnit viu interes al credincioșilor în de curs de aproape o oră. Ceeace a făcut că predica a fost bineînțeleasă e și faptul că a fost rostită în graiu poporal. După sfta Liturgie s'a celebrat Taina Maslului, în decursul căruia am observat multe lacrimi vărsate nunumai de bolnavi ci și de credincioșii asistenți. Că ce efect a avut sfintele servicii asupra sufletelor credincioșilor, las să vorbească glasul unuia, care după ce preoțimea și-a împlinit misiunea a zis: „De am fi știut noi, că așa de frumos e n'ar fi rămas nimenea acasă”.

În Dum. 12 d. Rusalii (Ajunul Ad. Născ. de Dumnezeu), preoțimea a descins în comuna Vârșandul-vechiu. La începutul sfintei Liturgii biserica eră plină ca în zile de sărbători mari, sfta Liturgie celebrată în sobor, răspunsurile Liturgice cântate de elevii școlari conduși de harnicul învățător Petru Muntean au dat credincioșilor să înțeleagă că e o adevărată serbare de înălțare sufletească. La priceastă pâr. Ioan Stana din Comlăuș, urcă amvonul și într'un graiu limpede poporal își desvoltă tema despre „Taina sfântului Maslu și foloasele lui”. Predica întretăsută cu citate potrivite din sfânta scriptură a fost ascultată cu viu interes, ceeace s'a și observat la săvârșirea tainei sfântului Maslu când după explicațiile din cuvântarea pâr. Stana, sutele de credincioși asistenți, ca în timpurile vieții Mântuitorului nostru Isus Hristos pe pământ, să îmbulzeau să atingă măcar ornatele preoțești ca să primească putere vindecătoare.

După un turneu religios în comunele aparținătoare cercului, preoțimea s'a declarat viu satisfăcută de efectele propagandei. Poporul începe azi a înțelege că preoțimea e pusă în serviciul binelui și că e chemată a regenera sufletele zdrobite de războiu și de diferitele curente anarhice.

Incurajată de succesul avut până acum preoțimea a hotărît lărgirea cercului de activitate prin tinerea de conferințe populare, înființarea de biblioteci și alte instituții, cari vor contribui la regenerarea sufletească a poporului. O dorință ar fi ca toată preoțimea să purceadă la munca adevărată și rezultatele se vor arăta încurând.

Petrișor.

INFORMAȚIUNI.

„Unirea” din Blaj e bolnavă. Am arătat în coloanele acestei reviste că „Unirea” restătată pe vremuri, aproape număr de număr înzultă biserica românească și pe cei mai buni fii ai săi.

Cititorii noștri își vor aminti, cum din prilegul unei sărbări naționale din Lugoj, „uniții dela Sionul”

au avut nerușinarea să numească biserica noastră eretică, pentru-că la recepții, reprezentanții bisericii românești, n'au stat în urma lor. Aceasta ieșire pătimase a celor dela „Sionul” a produs o adâncă revoltă în tot publicul românesc și aceasta revoltă și-a aflat echou în Legea Românească „Beiușul” revista noastră și alte gazete.

Și văzându-i pe d. d. sulemenți dela „Sionul” strânși cu ușa, — să ridică surata Unirea, și strigă și să ceartă că noi distrugem pacea confesională și le ia apărarea greșiților dela „Sionul”, va să zică noi purtăm vina pentru-că ne apărăm biserica. Modul acesta de-a judeca să numește mentalitate iezuită. Cetitorii noștri o știu bine că biserica noastră românească — deși am avut și avem motive ponderoase — stă mai presus de certuri confesionale și nici când nu le-am avut grija celor-ce plutesc în apele iezuiților.

Iar pentru hiperzelul papistaș și afecția ce ne-o arată frații dela „Unirea”, noi suntem mai grațioși, îi recomandăm primatului Cernoh, să-i facă canonici „domestici”.

Iarăși obrăznicie iezuită. Sectarii uniți dela „Sionul” din Lugoj ca discipoli bine dresați ai iezuiților, pervertesc în mod tendențios sensul unor articoli scriși în revista noastră de un fiu distins al bisericii noastre, zicând că acesta împreună cu noi, ar recunoaște că biserica românească dreptcredincioasă ar fi schismatică și exclamă cu emfază „declaram incidentul închis”.

Strasnică mentalitate!

Noi știm că d. d. fardați dela „Sionul” nici n-au avut cutezanța morală să reflecteze în merit, la articoli judicioși din „Legea Românească”, „Beiușul” și revista noastră, în cari s'a combătut mentalitatea lor bolnavă, moștenită dela papistașii din Ungaria de a batjocori biserica românească.

Dar ca s'o facă aceasta le mai trebuia ceva, — să învețe sintaxa limbei române cu care stau d-lor pe picor de războiu.

Cercul rel. Bârzava, s'a întrunit, la ședință în ziua de 11/24 Aug. a. c. în comuna Dumbrăvița.

Serviciul divin din pricina, că biserica de aicea în acest an a căzut pradă focului, s'a ținut în capela inaugurată în sala de învățământ, a fostei școale confesionale.

Răspunsurile liturgice le-a cântat corul tinerimei din Căpruța, dovedind o interpretare corectă și o disciplină vrednică de remarcat, ceeace îi servește spre laudă atât numitului cor, cât și abilului dirigent și instructor preot Dim. Maci.

Predica ocazională a rostit-o pr. Ter. Ciorogariu, vorbind pe înțelesul poporului, despre muncă și rostul ei în viață.

După terminarea sf. liturgii pr. prez. Petru Blăchiciu ține o documentată conferință liberă de propagandă antibaptistă, vorbind despre baptezism și în legătură cu aceasta, despre taina preoției.

Atât din fețele celor prezenți, cât și din dispoziția sufletească generală rămasă în parohie, să poate constată, că cercul rel. Bârzava, s'a achitat multumitor de datorița sa.

Raportor.

Himen. Dl Aurel Mager notar cu D-șoara Anuția Bulcu Somoscheși fidențiații.

CONCURSE.

Nr. 19 E. G. B. 1922.

Se publică concurs pentru patru ștendii de câte 200 Lei, eventual 300 Lei anual, din fundațiunea Elena Ghiba Birta pentru anul școlar 1922/23 cu termenul de 4/17 Octomvrie a. c.

Indreptățiți la aceste ștendii sunt în prima linie rudenile testatoarei, iar recurenții neînrușiți de religiunea gr. ort. rom. din comitatele Arad, Bihor, Bichiș și Cenad numai atunci se primesc, când lipsesc competenți dintre rudenii.

Recurenții au să-și înainteze cererile lor la adresa Comitetului Administrativ al fundațiunii Elena Ghiba Birta în Arad, provăzute cu timbrele legale și instruite cu următoarele:

1. Extras din matricula botezaților, provăzut cu cauzula parohului local, că și de prezent aparține bisericii ort. române.

2. Rudenile mai au să adneze și informațiune familiară, prin care pot să dovedească, că sunt înrușiți cu testatoarea.

3. Atestat de paupertate dela diregătoria competentă cu date pozitive despre starea materială a părinților și a recurenților. Acest atestat să fie confirmat prin subscrierea parohului local.

4. Testimoniu școlastic, că au absolvat cel puțin școala elementară cu succes, iar aceia cari au ascultat deja cursuri la vre-o școală medie sau academie respective universitate, să dovedească, că au câștigat astfel de testimoniu, încât pot trece în cursurile superioare.

5. Certificat medical despre starea sanitară.

6. Dacă recurentul a intrerupt studiile, are să dovedească prin act autentic, unde a fost, și ce purtare a avut.

7. Recurentul să arate specialitatea, la care, locul, unde are să urmeze studiile, precum și dacă are ori ba alt ștendiu. Pentru cazul, că recurentul ar fi înscris deja la vre-un institut de învățământ, aceasta să o dovedească prin certificat dela direcțiunea respectivului institut.

8. Fiecare stipendist este obligat, ca după terminarea studiilor să asigure Comitetul Administrativ, că îndată ce i-și va ajunge scopul dorit și îi va permite starea materială, va depune pentru totdeauna 25 Lei pentru augmentarea acestei fundațiuni.

9. Petițiunile lipsite de condițiunile de mai sus, ori sosite după termenul de concurs, nu se vor luă în socotință.

Arad, la 30 August (12 Septemvrie) 1922.

Pentru Comitetul Administrativ
al fund. Elena Ghiba Birta:

Joan J. Papp m. p.

Episcop.

—□—

2—3

Pentru îndeplinirea parohiei vacante (a doua) din Macea, (jud. Arad), la ordinul Ven. Consistor de sub Nr. 2260/922, din oficiu se escrie concurs, cu termen de 30 de zile, dela prima publicare în organul oficial „Biserica și Școala“.

Beneficiul constă din:

1. Una sesie parohială.
2. Dreptul de pășunat aparținător sesiei.
3. Birul legal
4. Stolele legale și
5. Intregirea dotației preoțești dela stat.

Alesul preot este obligat: a-și plăti toate dările după beneficiul său, și a catehiza la școalele unde va fi ordonat de superioritatea sa.

Parohia e de clasa primă. Dela recurenți se cere cvalificația normată în concluzul Nr. 84/1920 al Sinod eparhial.

Reflectanții din alte dieceze, numai cu invoirea Veneratului Consistor diecezan pot concura.

Concurenții după ce vor dovedi protopopului concernent îndreptățirea și cvalificația cerută, pe lângă observarea strictă a dispozițiunilor din §. 33. din Regul. par., se pot înfățișa în sf. biserică din Macea spre a cânta officia și a cuvânta.

Rugările de concurs ajustate cu documentele necesare și cu atestat de serviciu de până acum, se vor înainta în termenul concursual protopopului ort. român din Arad.

Trăian Vașian m. p. protopopul Aradului.

—□—

2—3

Nr. 2129/1922.

CONCURS REPETIT.

Pentru îndeplinirea catedrelor vacante dela școala normală ort. română din Arad se publică concurs de 30 zile, și anume, pentru:

1. Catedra de religiune;
2. „ de l. franceză;
3. „ de desemn și caligrafie.

Dela recurenți se cere: să fie români ortodoxi; să aibă cvalificația profesorilor similari ai statului; să dovedească aceste calități și studii cu documente originale resp. copii dela notar public regesc, prezentând atestat de botez și de serviciu (dacă vor mai fi fost în serviciu).

Beneficiul ce se pune în vedere este cel pentru profesorii similari ai statului.

Cererile, cu toate documentele necesare vor fi de a se înainta Consistorului eparhial.

Arad, din ședința cons. dela 11/24 Aug. 1922.

Consistorul ort. român Arad.

—□—

3—3

Redactor responsabil: SIMION STANA asesor consistorial
Censurat: Censura presei.